

شهری که دوستدار آب است

رویداد «مشهد؛ شهر دوستدار آب» با حضور صاحب نظران و متخصصان کشوری و شهری برگزار شد

محمد کامران| شهر مشهد در سال ۱۳۹۹ لقب «شهر دوستدار آب، را از یونسکو دریافت کرد تا با توجه به نگاه ویژه‌اش در همه ابعاد به موضوع آب و حساسیت شهروندان در مصرف این نعمت الهی، الگوی شهری در اهمیت به آب معرفی شود. در راستای تداوم اقدامات شهرداری مشهد برای گسترش حساسیت مسئولان و شهروندان به مایه حیات بشر و در آستانه دوازدهم اسفند، روز ملی آب، مراسم و نشست تخصصی «مشهد؛ شهر دوستدار آب، با شعار «مسئولین دوستدار آب و شهروندان حساس به آب، با حضور مسئولان شهری و کشوری و استادان مطرح دانشگاهی در حوزه محیط زیست و منابع آبی در کارخانه نوآوری مشهد، برگزار و علاوه بر رونمایی از پویش «آب، نقش من، از فعالان این حوزه قدردانی شد.

تعیین ۴ محور برای حل مسئله آب

معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت نیرو در این مراسم، از برنامه مفصل این وزارتخانه برای تأمین آب کشور گفت: اصلاح حکمرانی آب، یکی از این برنامه‌هاست که در شورای آب کشور تصویب شده است و توسعه استفاده از منابع آب‌های نامتعارف و فضای سبز به منظور جداسازی آب شیرین، از دیگر اقداماتی است که انجام

شده است.

یزدان رضایی، محور دوم برنامه‌های وزارت نیرو را توسعه زیرساخت‌های بخش آب وفاضلاب دانست و ادامه داد: ما در دولت متعهد شدیم که ۴۵سد بزرگ بسازیم و آب گیری کنیم و در کنار آن، ۳۲تصفیه‌خانه بزرگ آب به بهره‌برداری خواهد رسید و ۴۹تصفیه‌خانه دیگر هم ساخته خواهد شد.

● ۱۷هزار روستا، صاحب آب شرب می‌شوند

وی در ادامه بیان کرد: ۱۷هزار روستا در کل کشور و ۹۰درصد جمعیت روستایی تا پایان دولت سیزدهم از نعمت آب شرب برخوردار خواهند شد، البته در شهرهایی مثل مشهد نیز برنامه‌های گسترده‌ای مثل خرید یا اجاره چاه‌های دستگاه‌های اجرایی و پایش مستمر آب شرب در دستور کار قرار می‌گیرد. رضایی با تأکید بر اینکه سال سختی از نظر آبی پیش‌روی ماست، گفت: راه‌اندازی بازارهای محلی آب و پساب در دستور کار دولت قرار دارد و البته محور اصلی فعالیت‌ها، فرهنگی و آموزشی است. این نشست‌ها در چارچوب فرهنگ‌سازی و انتقال مفاهیم آب به مردم و طلب مشارکت از عموم مشترکان و شهروندان و مصرف‌کنندگان آب، ابتکار خوبی است.

مهم‌ترین چالش امروز تأمین آب است

در بخش دیگری از این نشست، مشاور علمی کمیسیون ملی یونسکو-ایران هم، با بیان اینکه افتخار مشهد آن است که به عنوان پایتخت معنوی ایران هم در حوزه‌های مختلف مرجعیت دارد و هم پایگاه بسیاری از رفتارهای نوآورانه در سطح ملی است، گفت: یکی از آن پایگاه‌ها آب است که امروز از چالش‌های مهم کشور به شمار می‌آید و اوج آن در تعداد ایجاد دشت‌ها در شهرها نمود داشته است.

● حل مسائل آب، نیاز به هم‌افزایی دارد

هدی زارع تأکید کرد: آب یکی از مؤلفه‌های حیات از نگاه شرب و تأمین‌کننده امنیت غذایی است، تاجایی که در کشاورزی آن را ستون فقرات امنیت غذایی می‌دانند، البته این مسئله امروز نیازمند نگاهی فراتر از نگاه سنتی است و به تصمیم‌گیری مدیریت مبتنی بر علم و نوآوری نیاز دارد. وی با تأکید بر مشارکت همه صاحبان نفع برای حل مسائل مربوط به آب ادامه داد: حل همه این مسائل از عهده یک سازمان خاص بر نمی‌آید و به مشارکت همه ذی‌نفعان نیاز دارد که خود در گرو اجرای مدیریت از نوع جهادی است تا اجزایی با اثرگذاری اندک را به خدمت بگیرد و یک کل اثرگذار را شکل دهد.

● تجربیات مشهد باید مستندسازی شود

توفیق مشهد به عنوان شهر دوستدار آب در موضوع‌های زیرساخت، فرهنگ، حقوق شهروندی و آموزش، موضوع دیگر صحبت‌های زارع بود. وی در ادامه، خواستار توجه ویژه‌تر مسئولان شهر دوستدار آب به موضوعات حقوق شهروندی و آموزش آب شد و گفت: مختصات جغرافیایی مشهد به گونه‌ای است که می‌تواند با بهره‌گیری از دانشگاه فردوسی و مردم‌نهادها، در حوزه شهر دوستدار آب پیشرو باشد. دستیابی به این هدف، نیازمند نقشه‌راه و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و حمایت از نهادهای مردمی است. همچنین مستندسازی سازوکارهای مدیریتی در مشهد، ظرفیتی پیوسته و اتکاپذیر ایجاد می‌کند تا همه از تجربیات این شهر در مقیاس جهانی و ملی استفاده کنند.

باید جهادی عمل کنیم تا مشکلات مربوط به آب حل شود

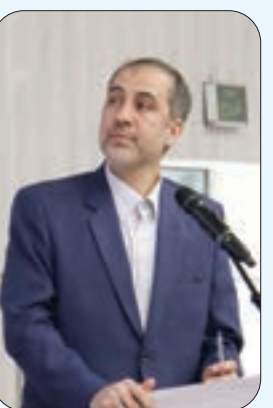

همچنین معاون استاندار و فرماندار مشهد در این مراسم با بیان اینکه آب یکی از منابع حیاتی بشر است و به صرفه‌جویی در مصرف آن تأکید شده است، گفت: در شهر مشهد برای کنترل مصرف آب، اقدامات خوبی انجام شده است، هم از سمت مردم و هم ازسوی مسئولان، ولی این اقدامات برای بحرانی که با آن مواجه هستیم، کافی نیست و باید

بیش از پیش به این موضوع توجه کنیم.

به گفته محسن داوری، امروز کسی را که کار قانونی می‌کند و چاه مجاز دارد، جریمه و کنترل می‌کنیم، اما آن‌هایی که چاه غیرقانونی دارند رکارک‌شان نخواهد، می‌کنند و هر قدر که بخواهند، برداشت می‌کنند. وی ادامه داد: آیا عدد چاه‌های مجاز بیشتر است یا غیرمجاز؟ آیا در مکان‌های حاکمیتی در مصرف آب، صرفه‌جویی می‌شود؟ امروز شهرداری زحمات زیادی می‌کشد و مشهد از نظر زیبایی رتبه نخست را در بین شهرهای کشور دارد و زیانزد عام‌وخاص است ولی آیا در مدیریت مصرف آب نیز آن گونه که باید، عمل کرده‌ایم و استفاده از پساب به جای آب شرب در آبیاری، به موقع عملیاتی شده است؟ آیا امروز مدیران همت دارند که کشف‌رود را خشک کنند یا خیر؟ داوری با تأکید بر استفاده از پساب تصفیه‌شده به جای آب شرب در برخی مصارف، تصریح کرد: اولویت باید استفاده از پساب باشد و در این حوزه جهادی عمل کنیم و به کارها شتاب بدهیم. اگر این گردهمایی بتواند نکات بیان شده را محقق و اجرایی کند، نفع‌ها در دنیا نمونه خواهیم شد، بلکه دغدغه‌ای نیز نخواهیم داشت. مسئولی در مشهد نباید شب بخوابد و دغدغه‌ای نداشته باشد.

بحران، پیش‌روی مشهد است

در حاشیه مراسم «مشهد؛ شهر دوستدار آب»، رئیس پژوهشکده آب و محیط زیست دانشگاه فردوسی مشهد نیز در گفت‌وگو با شهرآرا، از وضعیت بحرانی منابع آبی شهر پرده برداشت و درباره افت شدید سفره‌های آب زیرزمینی صحبت کرد. کامران داوری گفت: مشکل اصلی آب در مشهد مانند اتفاقی که در دریاچه ارومیه افتاد، عینی نیست، چون در

زیر زمین در حال وقوع است. سفره‌های آب زیرزمینی شهر به شدت دچار چالش جدی است و با افت آن‌ها و شور شدن آبشان روبه‌رو هستیم، تا آنجا که آب چاه‌های اقبال، خشک شده و آبفا در داخل دانشگاه فردوسی چاه زده است.

داوری با اشاره به شور شدن آب‌های دشت شرق مشهد توضیح داد: علاوه بر وضعیت نامناسب غرب، از سمت شرق اتفاقات دیگری در حال رخ دادن است و نتیجه آن شور شدن آب‌های آن منطقه است. اتفاق دیگر که موضوع را جدی‌تر می‌کند، تغییر اقلیم است که سبب کم شدن بارش‌ها و افزایش شدت گرما شده است. در منطقه خراسان، تبخیر آب بین ۷۰ تا ۹۵درصد است. این اتفاقات نشان می‌دهد که اگر با همین فرمان پیش برویم، چندین سال بعد اتفاقات بدی در مشهد رخ خواهد داد. وی افزود: باید راه‌حل‌های راهبردی و افق بلندمدت ارائه کنیم و برای این کار علاوه بر همت همه مسئولان، نیاز به مشارکت مردم داریم.

کاهش ۶۱ درصدی بارش‌ها در استان

مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای خراسان رضوی نیز در ادامه، وضعیت بارش و آمار ذخیره آب سدهای استان را نگران‌کننده توصیف کرد و توضیح داد: تا امروز ۳۴/۶ میلی‌متر بارندگی داشته‌ایم که در مقایسه با آمار ۵۷میلی‌متری سال گذشته، شاهد کاهش ۴۰درصدی هستیم؛ ضمن اینکه نسبت به میانگین درازمدت و سی‌ساله، در حال تجربه کاهش ۶۱درصدی بارش‌ها هستیم.

● وضعیت ذخیره آب در سد دوستی، خوب نیست

علیرضا طاهری با اشاره به اینکه سد دوستی یکی از منابع مهم تأمین آب مشهد است، افزود: این سد در بعضی سال‌ها تا ۶۵درصد آب شهر را تأمین می‌کرد. کل ظرفیت سد، ۱۲۱۱ میلیون مترمکعب است که الان از این میزان فقط ۱۸۱ میلیون مترمکعب، معادل ۱۵درصد پر است و البته بخشی از آن رسوبات است و برداشت‌پذیر نیست، این درحالی است که سال گذشته در همین موقع، این سد ۳۴۶ میلیون مترمکعب آب ذخیره داشت.

وی یکی از راه‌حل‌های گذر از وضع خشک‌سالی را حفاظت از آب‌خوان‌های موجود دانست و گفت: تا امروز پنج کار اصلی در آب منطقه‌ای به عنوان نقشه‌راه، تعریف و اجرایی شده است. نخستین کار، بستن چاه‌های غیرمجاز بود؛ امسال ۱۲۰۰چاه غیرمجاز بسته شده و در ۹سال اخیر هم بیش از ۱۶هزار حلقه چاه غیرمجاز مهر و موم شده است. دومین اقدامی که انجام شده است، جلوگیری از برداشت اضافه چاه مجاز است که تا امروز ۹۶درصد از این چاه‌ها در خراسان، کنترل‌شده و به سامانه اندازه‌گیری متصل است.

طاهری در ادامه تصریح کرد: رفع تصرف بستر رودخانه‌ها، اقدام دیگری بود که انجام شد، چیزی نزدیک به ۲۸هزار متر رودخانه در استان داریم که در پنج سال گذشته ۴هزار هکتار از بستر آن‌ها آزاد شده است. همچنین تانکون، انتقال آب از دریای عمان به سمت شرق، ۱۵درصد پیشرفت فیزیکی داشته است و سهم خراسان رضوی از این انتقال، ۱۲۰ میلیون مترمکعب است.

برند دوستدار آب، متعلق به سازمانی خاص نیست

مدیر پروژه «مشهد؛ شهر دوستدار آب» نیز در مراسم روزپنجشنبه، اهمیت‌دادن به موضوع آب در همه ابعاد و دسترسی آسان مردم به آب شهری و افزایش ارزش این سرمایه در نگاه مردم و مسئولان را تعریف ساده این رویداد خواند و توضیح داد: این رویداد چهار محور شامل، زیرساخت و هوشمندسازی، فرهنگ و هنر، آموزش و حقوق شهروندی دارد. در این دو

سال اتفاقات خوبی برای مشهد افتاد که تدوین نقشه‌راه دستیابی به تعادل منابع و مصارف و تدوین شاخص شهر دوستدار آب و شبیه‌سازی شهرهای دوستدار آب، بخشی از این اقدامات است. ناصر صداقت تأکید کرد: این برند کاملاً شهری است و به سازمانی خاص متعلق نیست و همه دستگاه‌ها و مسئولان باید برای حفظ آن تلاش کنند و امیدواریم بتوانیم به شهری آگاه در زمینه آب تبدیل شویم.

توجه ملی به مسئله کم‌آبی کمرنگ است

در بخش دیگری از مراسم «مشهد؛ شهر دوستدار آب»، معاون خدمات شهری شهرداری مشهد از مسئله مهم کم‌آبی شهر و لزوم اصلاح نگاه‌ها در سطح ملی به این موضوع مهم صحبت کرد. علی نجفی گفت: شهروندان در این چندساله به مسئله آب حساس شده‌اند و اگر شهروندی از سر غفلت آب هدر بدهد، به وی تذکر می‌دهند و این حساسیت ایجاد شده اتفاق مثبتی است،

ولی آیا صرف دوست داشتن برای موضوع مهمی مثل آب کفایت می‌کند؟ آیا این دوست داشتن ما، منجر به تغییر و اصلاح نگاه متفاوت به آب شده است؟ آیا باعث شده است در اعتبارات ملی توجه ویژه‌ای به آب کنیم؟ اگر دوست داشتن آب به عینیت می‌رسید، امروز ما مسئولان دغدغه تأمین آن را نداشتیم.

● مسئولان کشوری، آب‌باور کنند

وی با بیان اینکه شرکت آبفا درآمدش متکی به مردم است و شهرداری نیز نهادی عمومی است که وابسته به مردم است، افزود: در همین دو مجموعه، کارهای خوبی در حوزه آب انجام شده است و امروز فقط نزدیک به ۹۲کیلومتر از شبکه جداسازی آب شرب از خام‌در شهرداری اجرایی شده است، اما آیا مسئولان حاکمیتی این دغدغه را دارند و به این نتیجه رسیده‌اند که مشهد در سال ۱۴۲۵ برای آبیاری فضای سبز به ۴۹ میلیون مترمکعب آب نیاز دارد و امسال ۶ میلیون مترمکعب، کسری آب داریم؟ اگر نشست امروز این پیام را به مسئولان حاکمیتی برساند که آب را باور کنند، کافی است.

ذخیره سدهای استان فقط ۱۵درصد است

مدیرعامل شرکت آب وفاضلاب مشهد یکی دیگر از سخنرانان نشست «مشهد؛ شهر دوستدار آب» بود. حسن اسماعیلیان به خشک بودن اقلیم خراسان رضوی اشاره کرد و گفت: تنها راهکار موجود در وضعیت فعلی، مدیریت مصرف آب است. وی توضیح داد: میزان بارندگی مشهد از متوسط کشور کمتر است و میزان تبخیر هم رقم بزرگی است. همچنین سفره‌های آب زیرزمینی در معرض تغییر و از دست رفتن است و فرونشست زمین در کمین ماست.

اسماعیلیان با بیان اینکه نیاز آبی مشهد در بهترین حالت، ۳۹۶ میلیون مترمکعب است، افزود: رقم کل منابع ما برای تأمین آب شهر، ۱۶۰ میلیون مترمکعب است و تأمین بیش از ۷۰درصد از آب مشهد به منابع سطحی وابسته است که راهبرد اشتباهی است؛ البته میزان ذخیره سدهای استان، امروز بیش از ۱۵درصد نیست.

● مشهد؛ شهر اولین‌ها در حوزه استفاده از پساب

مدیرعامل شرکت آبفا مشهد با قدردانی از اقدامات شهرداری در زمینه ارتقای برند «مشهد؛ شهر دوستدار آب» و ایجاد شبکه‌ای مستقل از آب شرب برای آبیاری فضای سبز تأکید کرد: هیچ شهری به اندازه مشهد شبکه مستقل آب فضای سبز ندارد و بخش درخور توجهی از فضای شهر با پساب آبیاری می‌شود. وی ادامه داد: در این شهر برای نخستین بار تصفیه‌خانه محلی ساختم و اولین شهری بودیم که شروع به ساخت تصفیه‌خانه سیتاز کردیم.

